

Designing an Entrepreneurial Desirable Pattern for Individuals With Physical Disabilities Using an Entrepreneurial Outlook

Vafaei AR¹, *Cheraghali MR², Hosseini SMR³, Mostaghimi MR⁴

Author Address

1. PhD Student in Entrepreneurship-Public Sector, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran;

2. PhD in Human Resource Management, Assistant Professor, Department of Management, Golestan University, Gorgan, Iran;

3. PhD in Economics, Assistant Professor, Department of Economic, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran;

4. PhD in Human Behavior Management, Assistant Professor, Department of Management, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran.

*Corresponding author's email: M.cheraghali@gu.ac.ir

Received: 2020 Jun 1; Accepted: 2020 August 17

Abstract

Background & Objectives: In recent years, the number of individuals with disabilities has increased. Different causes lead to serious paralysis or disadvantages in individuals. Having job opportunities profoundly affects the life quality of individuals with disabilities. A suitable job is a requirement to bring this group back to society. The first step in this procedure is to determine some entrepreneurial patterns for this population. An entrepreneurial pattern is to discover opportunities and using them in different socioeconomic and cultural areas; it is meant to generate the foundation of sustainable development. Entrepreneurship is considered an essential factor in economic growth. Besides, developing entrepreneurial patterns significantly impacts the economic development of societies. Therefore, the current study aimed to design a suitable pattern for individuals with disabilities by considering entrepreneurship approaches.

Methods: In terms of results, this research was basic, because it used data-based theories to find and present entrepreneurial patterns for individuals with disabilities. Furthermore, this was study exploratory research concerning purpose, and a qualitative study given the used data. The data collection tool was semi-structured interviews. To collect the required data, 28 interviews were conducted with entrepreneurs and managers with disabilities as well as rehabilitation center funders and directors. These interviews were recorded and fully analyzed. Sampling in data-based studies is performed by theoretical sampling method, i.e., used in this study, as well. Data analysis was performed in three phases, as follows: open coding, axial coding, and selective coding. Accordingly, the qualitative pattern of the study was designed. The data analysis method was according to a data-based approach and performed by coding and categorizing. Initially, interviewing the study subjects led to an understanding of the issue, and observing the directors' performance brought depth to this understanding. Relying on these data, after extracting categories, the conceptual model of the study was generated. Three steps of open, axial, and selective coding were performed on the data. For this purpose, first, the data were read line by line, and open codes, i.e., the words of the study participants were extracted. Next, common categories along with those considered important categories were identified as the final codes. Axial coding connects categories and subcategories according to their characteristics. To discover how these categories were related to each other, Strauss and Corbin's analysis tools (1998) were used.

Results: A total of 28 participants (20 men & 8 women) were enrolled in this study. Their mean±SD age was 46±10.43 years. Eight of the study participants held bachelor's, 10 master's, and the other 10 held PhD degrees. The present study findings indicated that the extraction of 370 codes or the initial concepts of the interviews, as well as the enumeration of 16 concepts and 6 basic categories, were classified as paradigmatic methods. Basic categories included behavioral, broker, and structural attitudes. In this research, three concepts, including readiness to change, the complexity of entrepreneurship processes, and entrepreneurship environment requirements were the experimental causes that establish causal conditions for the entrepreneurship of individuals with disabilities. In this study, the intellectual paradigm of entrepreneurship section, the structural procedures of entrepreneurship and rules, as well as the regulations of entrepreneurship are considered as the main fundamental characteristics for the entrepreneurship management of individuals with disabilities. Moreover, the thinking styles of pioneer directors, being informed of different entrepreneurship tools, and the stability of administrators are considered as interfering conditions; process changes, the valuation of entrepreneurship, and informing as also strategies. In the end, the self-actualization consequences, creativity and innovation consequences, and new directors' mindsets are considered as outcomes.

Conclusion: Based on the present study findings, a designed paradigm pattern by an entrepreneurship approach for individuals with disabilities, could provide job opportunities and job independence for them.

Keywords: Entrepreneurship, Physical disability, individuals, Desirable pattern.

طراحی الگوی مطلوب برای معلولان جسمی حرکتی ایران با استفاده از رویکرد کارآفرینی

احمد رضا وفایی^۱، *محمود رضا چراغعلی^۲، سید محمد رضا حسینی^۳، محمود رضا مستقیمی^۴

نویسندگان

۱. دانشجوی دکتری کارآفرینی- بخش عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول، علی آباد کتول، ایران؛
 ۲. دکتری مدیریت منابع انسانی، استادیار گروه مدیریت، دانشگاه گلستان، گرگان، ایران؛
 ۳. دکتری علوم اقتصادی، استادیار گروه اقتصاد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول، علی آباد کتول، ایران؛
 ۴. دکتری مدیریت رفتار انسانی، استادیار گروه مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول، علی آباد کتول، ایران.
- * رابانامه نویسنده مسئول: M.cheraghali@gu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۲ خرداد ۱۳۹۹؛ تاریخ پذیرش: ۲۷ مرداد ۱۳۹۹

چکیده

زمینه و هدف: فرصت برای کار از مهم ترین عوامل تأثیرگذار بر کیفیت زندگی افراد دچار معلولیت جسمی است. داشتن شغل مناسب، پیش شرط لازم برای بازگرداندن افراد دارای معلولیت جسمی به آغوش جامعه است. هدف از این تحقیق، طراحی الگوی مطلوب و مناسب برای معلولان جسمی حرکتی ایران با استفاده از رویکرد کارآفرینی بود.

روش بررسی: این پژوهش در چارچوب رویکرد کیفی و با به کارگیری روش تحقیق داده بنیاد انجام شد. ابزار جمع آوری داده ها، مصاحبه های نیمه ساختاریافته بود. به منظور گردآوری اطلاعات، با به کارگیری روش نمونه گیری هدف مند با ۲۸ نفر از کارآفرینان دارای معلولیت، مدیران و برنامه ریزان مراکزهای آموزش و توان بخشی معلولان، مصاحبه انجام شد. تجزیه و تحلیل داده ها در سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی صورت گرفت. براساس آن، الگوی کیفی پژوهش طراحی شد.

یافته ها: یافته های پژوهش حاضر، نشان دهنده استخراج ۳۷۰ کد یا مفهوم اولیه از مصاحبه ها و نیز احصای ۱۶ مفهوم و ۶ مقوله اصلی بود که به صورت روش پارادایمی دسته بندی شدند. قالب مدل پارادایمی شامل مقوله محوری (نگرش های رفتاری، نگرش های کارگزاران و نگرش های ساختاری)، شرایط علی (آمادگی برای تغییر، پیچیدگی فرایندهای کارآفرینی، الزامات محیط کارآفرینی)، عوامل زمینه ای (پارادایم فکری بخش کارآفرینی، مسائل ساختاری کارآفرینی، قوانین و مقررات کارآفرینی)، شرایط مداخله گر (شیوه تفکر مدیران عالی، آگاهی از ابزارهای مختلف کارآفرینی، ثبات مدیریتی)، راهبردها (تغییرات فرایندی، ارزش گذاری کارآفرینی، آگاهی بخشی) و پیامدها (پیامدهای خود شکوفایی، پیامدهای نوآوری و خلاقیت، پیامدهای تفکر مدیران جدید) شناخته شد.

نتیجه گیری: براساس یافته های این پژوهش، الگوی طراحی شده پارادایمی با استفاده از رویکرد کارآفرینی برای افراد دارای معلولیت، اشتغال و استقلال شغلی به همراه دارد.

کلیدواژه ها: کارآفرینی، معلولان جسمی حرکتی، الگوی مطلوب.

افراد دارای معلولیت^۱ قشر عظیمی از جامعه را تشکیل می‌دهند. براساس داده‌های سازمان جهانی کار، ۱۵ درصد از افراد جامعه را معلولان در بر می‌گیرند. تا زمانی که این گروه از جامعه طرد شوند و در چرخه اشتغال و تولید قرار نگیرند، تنها ممکن است به افرادی مصرف‌کننده تبدیل شوند. آن‌ها اغلب در بسیاری از زمینه‌ها تحت تبعیض قرار می‌گیرند (۱). افراد دارای معلولیت باتوجه به توان‌مندی‌های خود می‌توانند همانند دیگر افراد غیرمعلول جامعه در اکثر مشاغل فعالیت کنند؛ بنابراین خوداشتغالی می‌تواند درآمدی مستمر برای معلولان باشد (۲). از آغاز دهه ۱۹۸۰، هجوم به سوی کارآفرینی^۲ از طرف سازمان‌ها و مدیران برای بقا و نوآوری و رقابت شروع شد و کارآفرینی مدنظر مدیران ارشد قرار گرفت تا این سازمان‌ها بتوانند به فرایند اختراع، نوآوری و تجاری‌کردن محصولات خود و خدمات جدید بپردازند (۳).

سعی و تلاش متخصصان حوزه کارآفرینی همواره بر این بوده است تا بستری در سازمان ایجاد کنند که زمینه‌های حاکمیت فعالیت‌های کارآفرینانه در سازمان مناسب‌تر و مستعدتر شود. به همین دلیل علم کارآفرینی به‌وجود آمد که در آن رویکرد رفتاری و ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان بررسی می‌شود (۴). ازطرفی توسعه الگوی کارآفرینی در سازمان‌ها و کشورها به‌عنوان راهبردی اثربخش برای توسعه اقتصادی و اجتماعی شناخته شده است. الگوی کارآفرینی به‌معنای کشف فرصت‌ها و بهره‌برداری از این فرصت‌ها در حوزه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی است و زیربنای توسعه پایدار تلقی می‌شود. توسعه کارآفرینی نقش زیادی در بازارهای جهانی و مقابله با رقبا و توسعه عدالت و نیز کاهش فقر در جامعه دارد (۵). امروزه کارآفرینی به عامل مهم‌تر توسعه اقتصادی در جوامع پیشرفته تبدیل شده است و توسعه الگوی کارآفرینی نقش بسزایی در رشد و توسعه اقتصادی جوامع دارد (۶).

مطالعات و بررسی‌ها نشان می‌دهد بین نرخ فعالیت‌های کارآفرینانه و تولید ناخالص داخلی رابطه همبستگی وجود دارد؛ ازاین‌رو افزایش فعالیت‌های کارآفرینانه همواره با افزایش تولید ناخالص ملی^۳ روبه‌رو می‌شود و نتیجه آن افزایش درآمد ملی و رفاه و آسایش جامعه است (۴). توسعه مدیریت کارآفرینی مستلزم ارائه آموزش‌ها و مهارت‌های کارآفرینی با رویکرد بازارمحور است و ازطرفی به رفع موانع و ایجاد زمینه‌های مناسب به‌منظور توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه نیاز دارد (۷). از سوی دیگر، شاهد افزایش آمار معلولان به دلایل بی‌شمار هستیم؛ به‌طوری‌که حدود ۱۰ تا ۱۵ درصد از جمعیت کل جهان را معلولان تشکیل می‌دهند (۸). بررسی‌ها نشان می‌دهد که افراد دارای معلولیت از امکانات رفاهی جامعه کمتر از افراد غیرمعلول بهره می‌برند (۹). چنین تبعیض‌هایی باعث می‌شود که معلولان زندگی سطح ضعیفی داشته باشند و این تفاوت نگرش به معلولان چالش اصلی‌تر زندگی آن‌ها است (۸). این مسائل حتی بر خانواده‌ها و دوستان و نزدیکان آن‌ها تأثیر بسزایی دارد (۱۰).

کار و اشتغال از عوامل بسیار مهم تأثیرگذار بر زندگی افراد دارای معلولیت است و اشتغال عامل مهم‌تر بازگرداندن معلولان به آغوش جامعه است (۱۱). بیشتر نظریه‌ها و تحقیقات کارآفرینی، کارآفرینان را افرادی غیرمعلول و توانا و بدون معلولیت در نظر گرفته‌اند و در تحقیقات از معلولان به‌عنوان کارآفرین یاد نشده است؛ همچنین درخصوص کسب‌وکار آن‌ها تحقیقی صورت نگرفته است (۱۲). به‌منظور ایجاد کارآفرینی و توان‌مندسازی برای کارآفرینی بین معلولان هنوز آموزش‌ها و مهارت‌های لازم برای این قشر پیش‌بینی نشده است و دولت می‌تواند با ایجاد بستری مناسب ازطریق توسعه کارآفرینی مطابق با شرایط فردی و اجتماعی محرومان، گامی مؤثر در گسترش فرصت‌های برابر اقتصادی، اجتماعی و توزیع عادلانه ثروت درجهت یاری معلولان بردارد (۱۳). باقری و همکاران در تحقیقی با شناسایی شایستگی‌های کارآفرینانه معلولان مشخص کردند، بین ساختار کارآفرینانه و همه ابعاد آن با کارآفرینی سازمانی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد (۲). ساکسانا و همکاران در پژوهشی کارآفرینی کم‌درآمد را برای کارآفرینان دارای معلولیت ارزیابی کردند. در این تحقیق مؤلفه‌های توانایی، شکست، استرس و نبود اطمینان بررسی شد (۱۴). ویلیامز و پترسون در تحقیقی به کارآفرینی مردان و زنان پرداختند و زمینه جدیدی را برای تحقیق درباره نقش جنسیت در کارآفرینی معلولان فراهم کردند (۱۵). محمد و جمیل پژوهشی را در کشور هند به‌منظور بررسی موانع کارآفرین شدن معلولان و ایجاد بسترهای مناسب برای اشتغال آن‌ها انجام دادند که این موانع صرفاً برای افراد دارای معلولیت است و تأثیری بر افراد غیرمعلول ندارد. شرایط محیطی و شهری می‌تواند یکی از این موانع باشد (۶). در کره جنوبی نیز هوانگ و رول‌استون در پژوهشی وضعیت و پتانسیل کارآفرینی را برای شرکت‌های کوچک معلولان بررسی کردند. این پژوهش نشان می‌دهد، موانعی باعث شده است که معلولان نتوانند به‌راحتی به کسب‌وکار کوچکی دست پیدا کنند. هریک از قوانین، حمایت‌های دولتی، وام بانکی، آموزش، امور مالی و پشتیبانی تجاری از موانعی‌اند که در این تحقیق یاد شده‌اند (۹).

در ضرورت انجام این پژوهش باید گفت اشتغال و استقلال شغلی افراد دارای معلولیت و ایجاد زمینه‌های مناسب برای حضور این قشر از جامعه در عرصه کارآفرینی از اهمیت زیادی برخوردار است. با حمایت‌های قانونی ارگان‌های ذی‌صلاح از معلولان و باتوجه به درصد زیاد جمعیتی و آمار بیکاری این قشر از جامعه در ایران، با طراحی الگوی مناسب کارآفرینی می‌توان این آمار را به حداقل رساند؛ بنابراین هدف از انجام این پژوهش، طراحی الگوی مناسب برای افراد دارای معلولیت با استفاده از رویکرد کارآفرینی بود.

۲ روش‌بررسی

تحقیق حاضر از نظر نوع نتیجه، تحقیقی بنیادی است؛ زیرا پژوهشگر در آن با استفاده از روش تئوری داده‌بنیاد، به‌دنبال ارائه الگوی کارآفرینی افراد دارای معلولیت جسمی و حرکتی است. همچنین، این پژوهش از

۳. Gross national product

۱. People with disabilities

۲. Entrepreneurship

نظر هدف اکتشافی است و از نظر نوع داده استفاده شده، کیفی محسوب می شود. ابزار گردآوری داده های کیفی این تحقیق، مصاحبه بود. مصاحبه ها با ۲۸ نفر از افراد مجرب و صاحب نظر در حوزه کارآفرینی معلولان جسمی و حرکتی انجام پذیرفت. در این مصاحبه ها تمامی نکات گفت و گو شده ضبط و بررسی شد و تجزیه و تحلیل بر آن ها صورت گرفت. نمونه گیری در پژوهش های مبتنی بر تئوری داده بنیاد با روش نمونه گیری نظری (غیراحتمالی) است که این تحقیق از آن استفاده کرد. مراحل تحلیل داده ها در نظریه بنیادی به شیوه زیر انجام می گیرد.

کدگذاری باز: در کدگذاری باز پدیده ها نام گذاری می شوند؛ زیرا مفاهیم، واحد تحلیل در نظریه بنیادی هستند؛

کدگذاری محوری: در کدگذاری محوری، پژوهشگر یکی از طبقه ها را به عنوان طبقه محوری انتخاب می کند. سپس آن را زیر عنوان پدیده محوری در مرکز فرایند، تحت کاوش قرار می دهد و سرانجام ارتباط سایر طبقه ها را با آن مشخص می کند؛

کدگذاری انتخابی: کدگذاری انتخابی مرحله اصلی نظریه پردازی است که براساس نتایج دو مرحله پیشین، به تولید نظریه می پردازد (۱۶).

ابزار گردآوری داده ها، مصاحبه با متخصصان بود. افراد مشارکت کننده از سازمان بهزیستی و انجمن های معلولان با سمت های مدیریت و رئیس، سرپرست، مشاوران ارشد و مدیران کارآفرینی و نیز ارزیاب

ارشد کانون های کارآفرینی بودند. به این صورت که با استفاده از پروتکل مصاحبه، با نمونه ای از مدیران ارشد سازمان بهزیستی و انجمن های معلولان مصاحبه هایی انجام پذیرفت و از میان مصاحبه ها، اطلاعات لازم برای تحقیق استخراج شد. روش تحلیل داده ها براساس رویکرد داده بنیاد و با استفاده از کدگذاری و مقوله یابی صورت گرفت؛ به گونه ای که در فاز اولیه تحقیق از طریق مصاحبه های باز با افراد، از موضوع شناخت حاصل شد و همچنین مشاهده رفتار مدیران شرکت ها به عمق بخشی به شناخت محقق کمک کرد. بر این اساس و پس از استخراج مقوله ها، مدل مفهومی پژوهش ترسیم شد. سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی بر داده ها انجام گرفت. به این منظور ابتدا داده ها خط به خط خوانده شدند و کدهای باز که همان کلمات خود شرکت کنندگان بودند، استخراج شدند. در مرحله بعد، این مقوله های مشترک به انضمام مقوله های با اهمیت از دید پژوهشگر، به عنوان کدهای نهایی مشخص شدند. کدگذاری محوری، مقوله ها و زیرمقوله ها را با توجه به ابعاد و مشخصات آن ها با یکدیگر مرتبط می کند. برای کشف نحوه ارتباط مقوله ها با یکدیگر از ابزار تحلیلی استراوس و کوربین استفاده شد (۱۶).

۳ یافته ها

اطلاعات دموگرافیک مصاحبه شوندگان در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱. اطلاعات دموگرافیک مشارکت کنندگان

ردیف	شرح	تعداد
۱	تعداد کل شرکت کنندگان	۲۸
۲	جنس	مرد ۲۰ زن ۸
۳	میزان تحصیلات	کارشناسی ۸ کارشناسی ارشد ۱۰ دکتری ۱۰
۴	سن	۱۰/۴۳±۴۶

به گونه ای ایجادکننده و توسعه دهنده پدیده هستند. در این پژوهش سه مقوله آمادگی برای تغییر، پیچیدگی فرایندهای کارآفرینی و الزامات محیط فرایندهای کارآفرینی عوامل تجربی اند که ایجادکننده شرایط علی الگوی کارآفرینی افراد دارای معلولیت هستند. مقوله های مربوط به شرایط علی در جدول ۲ نشان داده شده است.

شرایط علی، رویدادهایی هستند که موقعیت ها و مسائل مرتبط با یک پدیده را خلق می کنند و تشریح می کنند که افراد و گروه ها، چرا و چگونه به روش های خاصی پاسخ می دهند (۱۶). شرایط علی شامل مقولاتی است که به طور مستقیم بر الگوی کارآفرینی افراد دارای معلولیت در سازمان بهزیستی و انجمن های معلولان اثر می گذارد یا این عوامل

جدول ۲. مقوله های شرایط علی (اصلی، فرعی)

مفاهیم مستخرج از مصاحبه ها	مقوله فرعی	مقوله اصلی
ریسک پذیری		
اعتماد به موفقیت		
تمایل به بازخورد سریع		
اهمیت تعیین متولی برای مدیریت کارآفرینی معلولان	آمادگی برای تغییر	شرایط علی
اهمیت توان مندسازی		
اهمیت اطلاع رسانی از اتفاقات پیش رو		
توان بخشی و آموزش افراد دارای معلولیت و مداخله در ساختار عمومی جامعه به منظور متناسب سازی محیط	پیچیدگی فرایندهای کارآفرینی	

حفظ رعایت حقوق انسانی افراد دارای ناتوانی
 اثرات شرایط فرهنگی کشور بر فرایندهای کارآفرینی
 اثرات مستقیم و غیرمستقیم فرایندهای کارآفرینی
 آینده‌نگری
 داشتن مهارت
 قواعد و قوانین کسب و کار خصوصی
 نیاز به مدیریت عملکرد
 نیاز به شفافیت

الزامات محیط کارآفرینی

شرایط زمینه‌ای بیانگر مجموعه خاصی از ویژگی‌های مربوط به پدیده است که به شکل عمومی به مکان رویدادها و وقایع مربوط اشاره دارد. ویژگی‌های زمینه‌ای شامل عواملی می‌شود که بدون آن‌ها تحقق الگوی کارآفرینی افراد دارای معلولیت جسمی حرکتی امکان‌پذیر نیست و زمینه شرایط خاصی را فراهم می‌کند که در آن راهبردها برای اداره، کنترل و

پاسخ به پدیده صورت می‌گیرد. این شرایط را مجموعه‌ای از مفاهیم، مقوله‌ها و متغیرهای زمینه‌ای تشکیل می‌دهد (۸). در این پژوهش، پارادایم فکری بخش دولتی، مسائل ساختاری فرایندی و قوانین و مقررات، عوامل اصلی زمینه‌ای مدیریت الگوی کارآفرینی افراد دارای معلولیت جسمی حرکتی است که در جدول ۳ آورده شده است.

جدول ۳. مقوله‌های شرایط زمینه‌ای (اصلی، فرعی)

مفاهیم مستخرج از مصاحبه‌ها	مقوله فرعی	مقوله اصلی
ایجاد زمینه‌های کارآفرینی در فضاهای مجازی ایجاد اعتماد و رضایت در معلولان حمایت جامعه و خانواده از برنامه‌های تحصیلی و توانایی‌های معلولان داشتن ایده مناسب و کارا داشتن خلاقیت منابع مالی اولیه به منظور شروع کار آشنایی با مدیریت سازمان آشنایی با کارآفرینی نبود نگاه سیستمی همسان‌سازی فرهنگ برخورد معلولان با افراد غیر معلول در اولویت‌بودن کارآفرینی نبود قوانین حمایتی ایجاد فرصت‌های برابر روشن‌نبودن بسیاری از تکالیف قانونی	پارادایم فکری بخش کارآفرینی مسائل ساختاری کارآفرینی قوانین و مقررات کارآفرینی	شرایط زمینه‌ای

شرایط مداخله‌گر شامل شرایط عام‌تری همچون زمان، فضا و فرهنگ می‌شود که به عنوان تسهیلگر یا محدودکننده راهبردها عمل می‌کنند. این شرایط در راستای تسهیل یا محدودیت کنشی/کنشی متقابل در زمینه خاصی عمل می‌کند. هریک از این شرایط، طیفی را تشکیل می‌دهد که تأثیر آن‌ها از بسیار دور تا بسیار نزدیک متغیر است (۸). در این پژوهش

سه مقوله شیوه تفکر مدیران عالی، آگاهی از ابزارهای مختلف کارآفرینی و ثبات مدیریتی، به عنوان مقوله‌های شرایط مداخله‌گر بر مبنای الگوی کارآفرینی افراد دارای معلولیت جسمی حرکتی در نظر گرفته شده‌اند که در جدول ۴ مشاهده می‌شود.

جدول ۴. مقوله‌های شرایط مداخله‌گر (اصلی، فرعی)

مفاهیم مستخرج از مصاحبه‌ها	مقوله فرعی	مقوله اصلی
بی‌اهمیت‌بودن کارآفرینی در همه حوزه‌ها توانایی تحلیل ریسک کارآفرینی نگاه ابزاری به کارآفرینی حرفه‌ای‌نشدن این گروه در فرآیند ارتباطات اجتماعی استفاده‌نکردن از فرصت‌ها به علت محدودیت‌های معلولیت مشکلات اقتصادی و وضعیت مالی نبود آموزش‌های لازم جهت اخذ مجوزها نبود حمایت‌های بانکی و نبود تسهیلات خالی‌بودن قانون کارآفرینی و مشخص‌نبودن مسیر تعالی	شیوه تفکر مدیران عالی آگاهی از ابزارهای مختلف کارآفرینی	شرایط مداخله‌گر

پدیده مدنظر باید محوریت داشته باشد؛ یعنی همه مقوله‌های اصلی دیگر بتوانند به آن ربط داده شوند و به تکرار در داده‌ها ظاهر شود؛ به این معنا که در همه یا تقریباً همه موارد، نشانه‌هایی وجود دارند که به آن مفهوم اشاره می‌کنند. پدیده محوری، به ایده یا پدیده‌ای اطلاق می‌شود که اساس و محور فرایندی است که تمام مقوله‌های اصلی دیگر

جدول ۵. مقوله‌های محوری (اصلی، فرعی)

مفاهیم مستخرج از مصاحبه‌ها	مقوله فرعی	مقوله اصلی
افزایش اعتماد به نفس در شخص و خانواده	نگرش‌های رفتاری	
تغییر نگرش جامعه به توان‌مندی‌های معلولان		
حضور موفق معلولان در جامعه		
اعتماد به نفس	نگرش‌های کارگزاران	مقوله‌های محوری
حضور فعال در جامعه		
ایجاد زمینه‌های مناسب اشتغال‌زایی از طرف دولت		
ایجاد زمینه‌های مناسب اشتغال‌زایی از طرف بخش خصوصی	نگرش‌های ساختاری	
فراهم کردن وسائل و عوامل اشتغال معلولان در محیط جامعه - مناسب سازی		
تعیین یک چشم‌انداز		
شناسایی یک فرصت	نگرش‌های ساختاری	
متناسب نبودن اختیارات و مسئولیت‌ها		
ایجاد بستر کارآفرینی		
اختصاص بعضی مجوزات به معلولان مثل آرایشگاه و پیک موتوری	نگرش‌های ساختاری	
معرفی استارت‌آپ‌ها و ایجاد زمینه مناسب برای ورود معلولان به این حوزه		
ایجاد کسب و کار اینترنتی		

راهبردها در واقع طرح‌ها و کنش‌هایی هستند که خروجی مقوله محوری مدل‌اند و به پیامدها ختم می‌شوند. راهبردها، مجموعه تدابیری هستند که برای مدیریت، اداره یا پاسخ به پدیده تحت بررسی اتخاذ می‌شوند (۱۶). در این پژوهش، سه مقوله تغییرات فرایندی، ارزش‌گذاری

جدول ۶. مقوله راهبردها (کنش/واکنش، اصلی، فرعی)

مفاهیم مستخرج از مصاحبه‌ها	مقوله فرعی	مقوله اصلی
ایجاد فرهنگ کارآفرینی و نوآوری	تغییرات فرایندی	
ریسک‌پذیری		
توسعه شبکه ارتباطی تعاملی		
آموزش حرفه‌آموزی به معلولان	ارزش‌گذاری کارآفرینی	راهبردها
نگاه فرهنگی به کارآفرینی		
فرهنگ‌سازی به منظور اعتماد به معلول		
حسابداری منابع انسانی	آگاهی بخشی	
تبیین حق و حقوق قانونی کارآفرینان		
تبیین اقدامات تشویقی		
تجلیل از معلولان کارآفرین موفق	آگاهی بخشی	
آموزش مهارت‌های شغلی به معلولان		

پیامدها همان برون‌دادها یا نتایج کنش‌ها و واکنش‌ها هستند (۸). بخش آخر مدل، پیامدهای الگوی کارآفرینی سازمان است که به سازمان‌های

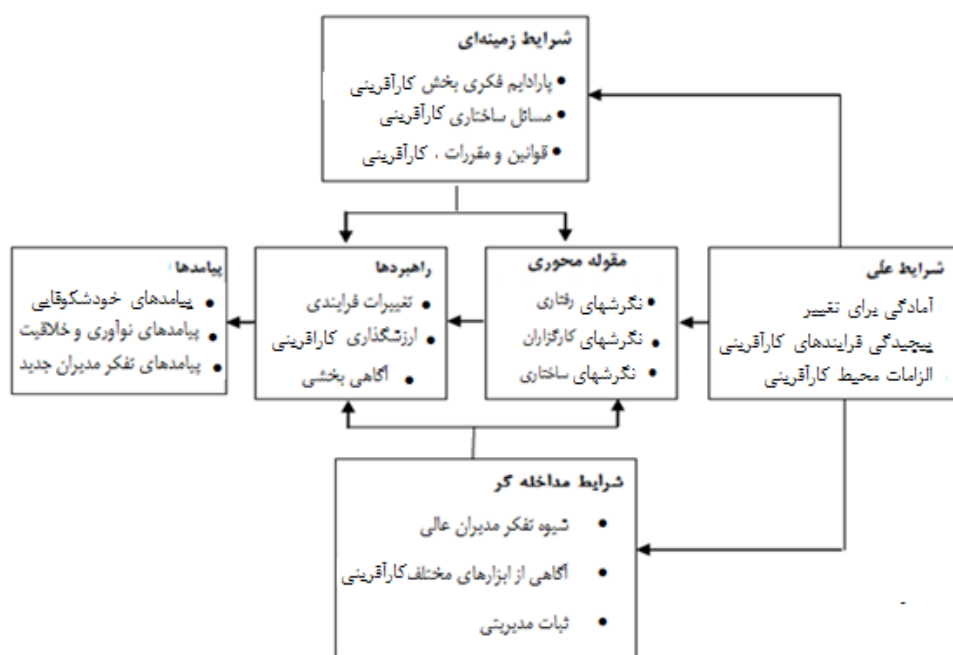
مربوط، مرتبط است. باتوجه به کدگذاری باز، مفاهیم مربوط به پیامدهای مدل استخراج شدند و سپس باتوجه به حرکت رفت و برگشت میان تم‌ها و مفاهیم، مقوله‌های اصلی استخراج و نام‌گذاری شدند. بر همین اساس، پیامدها در سه بخش پیامدهای خودشکوفایی،

جدول ۷. مقولہ پیامد (اصلی، فرعی)

مفاهیم مستخرج از مصاحبه‌ها	مقوله فرعی	مقوله اصلی
رسیدن به خودکفایی		
وابستگی نداشتن به دیگران		
ایجاد انگیزه در جامعه		پیامدهای خودشکوفایی
خلاقیت و نوآوری در اجرای امور		
اجازۀ ابتکار عمل و دادن جسارت به معلولان		پیامدها
ارائه برنامه‌های جدید		
استفاده از فرصت‌ها		
برخورداري از ابتکار عمل در شرایط پیچیده و مبهم		پیامدهای نوآوری و خلاقیت
توان‌مندسازی افراد دارای معلولیت		
کاهش هزینه‌های آموزش کارکنان		
شرکت در نمایشگاه بین‌المللی و عرضه تولیدات معلولان		
اهمیت و جایگاه رسانه ملی در فرهنگ‌سازی در جامعه معلولان		پیامدهای تفکر مدیران
برنامه‌ریزی برای آموزش‌های پایه‌ای افراد دارای معلولیت		جدید
برگزاری کارگاه‌های پشتیبانی شغلی از سوی بهزیستی		

است که در روش استراوس و کوربین استفاده می‌شود. این مدل از پنج قسمت شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، استراتژی‌ها و پیامدها تشکیل شده است. در مرکز مدل نیز پدیده مرکزی قرار دارد که فعالیت‌ها حول آن شکل می‌گیرد. پدیده مرکزی (محوری) جریان فرایندها و فعالیت‌هایی را که در بستر این تحقیق اتفاق افتاده است، نشان می‌دهد. مدل پارادایمی پژوهش به شرح شکل ۱ آورده شده است.

مدل پارادایمی این تحقیق براساس الگوی پارادایمی استراوس و کوربین و یافته‌های تحقیق و شرایط، مدل و الگوی کارآفرینی افراد دارای معلولیت جسمی حرکتی طراحی شد. تبیین عوامل ایجادکننده این الگو، دغدغه اصلی پژوهش حاضر بود. مدل پارادایمی تحقیق نشان‌دهنده جریان فرایندها و فعالیت‌هایی بود که در بستر مطالعه اتفاق افتاد. این مدل یکی از ارکان اصلی روش گرانددتئوری (نظریه داده‌بنیاد)

شکل ۱. مدل یارادایمی، یژوهش

شرایط علی شامل مقولاتی است که به طور مستقیم بر الگوی کارآفرینی افراد دارای معلولیت جسمی حرکتی در سازمان بهزیستی و انجمن های معلولان اثر می گذارد. در این پژوهش سه مقوله آمادگی برای تغییر، پیچیدگی فرایندهای کارآفرینی و الزامات محیط فرایندهای کارآفرینی عوامل تجربی بودند که توانستند ایجادکننده شرایط علی الگوی کارآفرینی افراد دارای معلولیت جسمی حرکتی باشند. محمد و جمیل در پژوهشی درباره موانع کارآفرینی افراد دارای معلولیت در هند دریافتند، ایجاد فرایندهای کارآفرینی در سازمان های دولتی و خصوصی نقش بسیار حیاتی دارد (۶) که با نتایج این پژوهش در سازه زیرساخت های کارآفرینی معلولان هم راستاست.

در این پژوهش، پارادایم فکری بخش کارآفرینی، مسائل ساختاری کارآفرینی و قوانین و مقررات کارآفرینی، عوامل اصلی زمینه ای مدیریت الگوی کارآفرینی افراد دارای معلولیت جسمی حرکتی بودند. در همین راستا رضایی و همکاران در تحقیقی با بررسی رابطه ابعاد مختلف عدالت سازمانی با کارآفرینی سازمانی در شرکت های کوچک دریافتند، اندازه شرکت یکی از عوامل تأثیرگذار ساختاری است (۵) که با نتایج این پژوهش همسوست. در نهایت هوانگ و رولاستون در تحقیقی با بررسی فعالیت افراد دارای معلولیت در شرکت های کوچک کره جنوبی به این نتیجه رسیدند که قوانین و مقررات یک شرکت مسلماً با میزان توسعه کارآفرینی آن در ارتباط است (۹).

در این پژوهش سه مقوله شیوه تفکر مدیران عالی، آگاهی از ابزارهای مختلف کارآفرینی و ثبات مدیریتی به عنوان مقوله های شرایط مداخله گر بر مبنای الگوی کارآفرینی افراد دارای معلولیت جسمی حرکتی در نظر گرفته شد. با بررسی عوامل مداخله گر، نتایج این پژوهش با نتایج تحقیق رضایی و همکاران در زمینه شناسایی موانع توسعه کارآفرینی سازمانی هم راستاست (۵)؛ ضمن اینکه سازمان های مطالعه شده در این پژوهش دارای جهت گیری جدید در زمینه کارآفرینی هستند و موانع توسعه آفرینی با نتایج پژوهش های ویلیامز و پترسون درخصوص دستورالعمل های جدید کارآفرینی از طریق لنز جنسیتی (زن-مرد) و ناتوانی (سالم-معلول) همخوانی دارد (۱۵). از طرفی، شرکت های کارآفرین سطح بیشتر اشتغال را در دنیا به خود اختصاص داده اند که با نتایج پژوهش رضایی و همکاران درخصوص رابطه ابعاد مختلف عدالت سازمانی با کارآفرینی سازمانی در شرکت های کوچک همخوان است (۵).

در این پژوهش سه مقوله نگرش های رفتاری، نگرش های کارگزاران و نگرش های ساختاری به عنوان مقوله های محوری بر مبنای الگوی کارآفرینی افراد دارای معلولیت جسمی حرکتی در نظر گرفته شد. محمد و جمیل در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که در مواقعی، نگرش های رفتاری ذی نفعان یا ملاحظات اخلاقی که ممکن است توسط تصمیم گیرندگان قضاوت شود، خیلی مهم تر از شواهد پژوهش های خارجی است؛ به همین دلیل در تصمیم گیری باید بیشتر بر آن تأکید شود (۶). به علاوه رضایی و همکاران درخصوص لحاظ کردن فاکتورهای ساختاری در سازمان در زمان تصمیم گیری مدیریتی بحث می کنند و می گویند که نگرش های ساختاری باید سرلوحه

فرایند تصمیم گیری مدیریتی مبتنی بر شواهد باشد (۵).

ساکسانا و همکاران در تحقیقی درباره ارزیابی کارآفرینی افراد دارای معلولیت بیان کردند، برای آغاز تصمیم گیری راهبردی در سازمان، ابتدا باید درباره وضعیت پیامدهای موجود و مطلوب سازمان باتوجه به محیط بیرونی و داخلی آسیب شناسی انجام شود (۱۴). این موضوع سبب می شود که ضمن شناسایی موضوعات استراتژیک در سازمان، نیاز به تصمیم گیری شفاف و باثبات احساس شود. در پاسخ به این نیاز، رفتاری که سازمان از خود نشان می دهد برطبق مدل به دست آمده از تئوری داده بنیاد در این پژوهش، راهبردی مبتنی بر نوآوری و خلاقیت و تفکر مدیران جدید خواهد بود که با لحاظ کردن برنامه ریزی و ارزیابی نقادانه گزینه های اجرایی شکل می گیرد. از طرفی، هوانگ و رولاستون در تحقیق خود درخصوص فعالیت های افراد معلول به فرهنگ نوآورانه و کار مشارکتی در سازمان توجه ویژه ای کرده اند (۹).

بر اساس یافته های پژوهش حاضر باید دولت با تدوین قوانین و مقررات و ایجاد ساختار مناسب برای معلولان، شرایط زمینه ای را برای حضور معلولان در عرصه کارآفرینی آماده کند. در همین راستا، بالکازار و همکاران در ایالات متحده با بررسی الگوی ایجاد محیط کارآفرینی برای افراد معلول نشان دادند، با حمایت وزارت کار و دفتر سیاست اشتغال افراد دارای معلولیت و ایجاد یک برنامه کارآفرینی برای این افراد به منظور ایجاد بستر مناسب توانمندسازی و نیز تسهیل خودکفایی اقتصادی برای افراد معلول، می توان زمینه را برای حضور معلولان در عرصه کارآفرینی به وجود آورد (۱۷).

یکی دیگر از یافته های این تحقیق، ایجاد تغییر در نگرش مدیران عالی کشور به توانمندی های معلولان در عرصه های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با ابزارهایی چون سمینار، همایش، کارگاه های تخصصی و دستورالعمل های اجرایی در زمینه پذیرش معلولان در عرصه های مختلف مدیریتی و کارآفرینی است. از سوی دیگر، تغییر در نگرش جامعه و خانواده ها درباره توانمندی های نهفته در معلولان و حضور در جامعه برای کارآفرینی از اهمیت زیادی برخوردار است؛ این امر وظیفه سازمان های مرتبط با امور معلولان است که باید به این تغییرات واکنش نشان دهند و برنامه های تدوین شده از سوی دولت را اجرایی کنند. غفارپور نفتچی و محمدی در پژوهشی درباره عوامل مؤثر بر پذیرش افراد دارای ناتوانی در جامعه نشان دادند، یکی از عوامل مؤثر، دیدگاه های مدیریتی درباره افراد معلول است و این فرهنگ مدیریتی نیز باید اصلاح شود؛ همچنین با ایجاد امکانات و شرایط مناسب نظیر امکانات آموزشی، رفت و آمد، اوقات فراغت و مانند این ها و حمایت بیشتر از این افراد فرصت حضور آن ها در جامعه بیشتر می شود و زندگی آنان بهبود می یابد (۱۸). ویریری و همکاران با بررسی مشارکت افراد دارای معلولیت در برنامه های کارآفرینی در زیمبابوه به این نتیجه رسیدند که کنار گذاشتن این قشر از جامعه از عرصه کارآفرینی منجر به فقیر شدن این افراد در جامعه خواهد شد؛ چراکه پذیرش این افراد در عرصه کسب و کار بسیار سخت و مشکل است (۱۹)؛ حتی داشتن تحصیلات عالی در بین این افراد کمک چندانی برای حضور در عرصه کارآفرینی نمی کند. بومن و همکاران در کشور سوئد با تحقیق درباره فرصت های شغلی افراد ناتوان نشان دادند که نوع معلولیت و

سازمان بهزیستی و معلولان عزیز که در گردآوری این پژوهش همکاری مطلوبی داشتند، تشکر می‌شود.

۷ بیانیه‌ها

تأییدیه اخلاقی و رضایت‌نامه از شرکت‌کنندگان

این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول مقاله با کد ۱۸۴۴۸۲۱۲۰۳۳۹۹۴۵۱۳۹۷۱۶۲۲۶۱۴۹۱ است. تمامی شرکت کنندگان به صورت کتبی اطلاعاتی درباره پژوهش دریافت کردند و در صورت تمایل در پژوهش مشارکت نمودند. این اطمینان به افراد داده شد که تمام اطلاعات محرمانه هستند و برای امور پژوهشی استفاده خواهند شد. همچنین به منظور رعایت حریم خصوصی، نام و نام خانوادگی شرکت‌کنندگان ثبت نشد.

رضایت‌نامه انتشار

غیر قابل اجرا است.

تزاحم منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند هیچ‌گونه تضاد منافی ندارند.

منابع مالی

این پژوهش با هزینه شخصی و بدون هیچ حمایت مالی سازمان یا نهادهای انجام شده است.

مشارکت نویسندگان

نویسنده اول مقاله مسئول تهیه نسخه اولیه دست‌نوشته، جمع‌آوری داده‌ها و مسئول آنالیز و تفسیر داده‌ها بود. نویسنده دوم مسئول بازنگری و تحلیل داده‌ها و همکار اصلی بود. نویسنده سوم مسئول بازنگری متن و آنالیز داده‌ها بود و نویسنده چهارم مسئول بازنگری متن بود. همه نویسندگان نسخه نهایی دست‌نوشته را خواندند و تأیید کردند.

جنسیت زن یا مرد بودن و تحصیلات تأثیر مستقیم بر اشتغال این افراد دارند. زنان دارای معلولیت شانس کمتری برای جذب دارند و بدون حمایت دولت، افراد معلول با تحصیلات عالی شانس کمتری دارند که بتوانند در عرصه کارآفرینی حضور پیدا کنند (۲۰)؛ بنابراین تدوین قوانین از سوی دولت، مناسب‌سازی فضاهای اداری و شهری از سوی ارگان‌های مربوط، حمایت‌های مالی بانک‌ها، تشویق‌های مالیاتی و تغییر در نگرش و آگاهی‌بخشی کامل به معلول و خانواده معلول و مدیران ارشد کشور، پایه و اساس الگوی کارآفرینی معلولان است؛ همچنین سازمان بهزیستی کشور به‌عنوان متولی اصلی‌تر امور معلولان جسمی‌حرکتی در ایران باید برای اجرایی‌شدن این الگو اقدام کند.

۵ نتیجه‌گیری

به‌طور کلی براساس نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش، الگوی پارادایمی طراحی‌شده الگویی مطلوب و مناسب برای کارآفرینی افراد دارای معلولیت جسمی‌حرکتی است. یافته‌های تحقیق و روابط بین مقوله‌های شناخته‌شده نشان می‌دهد که این الگو می‌تواند بسترهای مناسبی را برای تدوین قوانین، حمایت‌های مالی، آموزش‌های لازم، تغییر نگرش جامعه و مدیران به معلولان و خودشنکوفایی معلولان به‌وجود آورد. این امر باعث بهبود زندگی و کاهش آمار بیکاری افراد دارای معلولیت خواهد شد. یافته‌های پژوهش برای سازمان بهزیستی و انجمن‌های معلولان و نیز سایر سازمان‌ها و شرکت‌های کارآفرین با محوریت افراد دارای معلولیت (جسمی‌حرکتی) کاربرد خواهد داشت.

۶ تشکر و قدردانی

بدین وسیله از تمامی مدیران انجمن‌های معلولان و مدیران ارشد

References

1. Jafari E, Sheidaei F. Era'e olgouye karafarini zanan dar Iran [Presentation of women entrepreneurs in Iran] In: National Conference on Entrepreneurship and Knowledge-based Business Management [Internet]. Iran, Babolsar; 2012. Available from: <https://civilica.com/doc/175005/>
2. Bagheri A, Taghavi Maryam Abadi F, Arasti Z. Identifying entrepreneurial competencies focusing on entrepreneurs with physical and mobility disabilities. Journal of Entrepreneurship Development. 2015;8(3):473–92. [Persian] doi: [10.22059/jed.2015.57646](https://doi.org/10.22059/jed.2015.57646)
3. Moghimi SM. Corporate entrepreneurship: obstacles and alternatives the case of industrial corporations in Iran. Journal Entrepreneurship Research. 2007;1(1):87–119.
4. Niknahad S, Hosseini SE, Razavi SMH. The relationship between organizational structure and entrepreneurship of managers in I.R.I physical education organizations. Sport Management Studies. 2015;7(30):139–52. [Persian] https://smrj.ssac.ac.ir/article_450_7014c19c665f5ff74021c677e42c60eb.pdf
5. Dizgah MR, Alipour H, Dinachali A. The Relationship between different dimensions of organizational justice and organizational entrepreneurship in small Firms. Journal of Productivity Management. 2011;5(1):107–27. [Jpm.iaut.ac.ir/article_519346.html](https://jpm.iaut.ac.ir/article_519346.html)
6. Mohammad AJ, Jamil SA. Entrepreneurial barriers faced by disabled in India. Asian Social Science. 2015;11(24):72–8. doi: [10.5539/ass.v11n24p72](https://doi.org/10.5539/ass.v11n24p72)
7. Ziviar F, Farahani A, Keshavarz L. Identification of structural obstacles to organizational entrepreneurship in the ministry of sport and youth. Organizational Culture Management. 2017;15(1):187–205. [Persian] doi: [10.22059/jomc.2017.61282](https://doi.org/10.22059/jomc.2017.61282)

8. Rahbar F, Momayez A, Mohammadi S. Identifying the factors influencing activity of technology-based small and medium sized enterprises in the services field for the disabled (case study: the urban management of Tehran). *Journal of Iranian Social Development Studies*. 2013;5(4):57–70. [Persian] http://jisds.srbiau.ac.ir/article_2442_14d312589f63d44967c18433a3884cae.pdf
9. Hwang SK, Roulstone A. Enterprising? disabled? the status and potential for disabled people's microenterprise in South Korea. *Disability & Society*. 2015;30(1):114–29. doi: [10.1080/09687599.2014.993750](https://doi.org/10.1080/09687599.2014.993750)
10. Nouri A. Janbe-haye ravanshenakhti natavani jesmi, eshteghal be onvan mohemtarin amel [Aspects of psychology, physical employment, employment as the most important factor]. *Applied Sociology*;1995;7(8):85–106. [Persian]
11. Moradi A, Amiri S, Malek-por M, Mowlavi H, Nori A. Effect of self-efficacy group training on quality of life and entrepreneurial behaviour in physically disabled females. *Women's Studies Sociological and Psychological*. 2009;7(3):71–98. [Persian] doi: [10.22051/jwsps.2009.1369](https://doi.org/10.22051/jwsps.2009.1369)
12. Nawazesh Roni N. Disabled entrepreneurship: A viable route of opportunity for the disabled? In: MMUBS Doctoral Symposium [Internet];2009. Available from: <http://www.pw.seipa.edu.pl/s/p/artykuly/93/938/Disabled%20entrepreneurship%202009.pdf>
13. Powers T. Recognizing ability: the skills and productivity of persons with disabilities: literature review [Internet]. ILO Working Papers; 2008. Report No.: 994131063402676. Available from: <https://ideas.repec.org/p/ilo/ilowps/994131063402676.html>
14. Saxena SS, Pandya RSK. Gauging underdog entrepreneurship for disabled entrepreneurs. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*. 2018;12(1):3–18. doi: [10.1108/JEC-06-2017-0033](https://doi.org/10.1108/JEC-06-2017-0033)
15. Williams J, Patterson N. New directions for entrepreneurship through a gender and disability lens. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*. 2019;25(8):1706–26. doi: [10.1108/IJEBr-12-2017-0499](https://doi.org/10.1108/IJEBr-12-2017-0499)
16. Corbin JM, Strauss AL. Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory. Los Angeles, Calif: Sage Publications, Inc; 2014, pp:220–82.
17. Balcazar FE, Kuchak J, Dimpfl S, Sariepella V, Alvarado F. An empowerment model of entrepreneurship for people with disabilities in the United States. *Psychosocial Intervention*. 2014;23(2):145–50. doi: [10.1016/j.psi.2014.07.002](https://doi.org/10.1016/j.psi.2014.07.002)
18. Ghafarpour Nafchi S, Mohammadi A. Effective factors contributing to acceptance of people with disability in the society (case study: Shahrekord). *Archives of Rehabilitation*. 2017;18(3):202–11. [Persian] doi: [10.21859/jrehab-1803202](https://doi.org/10.21859/jrehab-1803202)
19. Viriri P, Makurumidze S. Engagement of disabled people in entrepreneurship programmes in Zimbabwe. *Journal of Small Business and Entrepreneurship Development*. 2014;2(1):1–30.
20. Boman T, Kjellberg A, Danermark B, Boman E. Employment opportunities for persons with different types of disability. *Alter*. 2015;9(2):116–29. doi: [10.1016/j.alter.2014.11.003](https://doi.org/10.1016/j.alter.2014.11.003)